

C. kr. okrajno sodišče v Kočevju je tožbi l. E-a proti F. E., F. H. in G. I. ugodilo in s konečnim sklepom spoznalo: Toženi F. E., F. H. in G. I. so dolžni priznati, da je tožnik v zadnji dejanski posesti predmetne parcele in da so ga v zadnji dejanski posesti s samovoljno hojo po parceli motili.

C. kr. okrožno sodišče v Rudolfovem je na rekurz tožencev sklepom 30. julija 1907 R 56/7 tožbeni zahtevek zavrnilo iz razlogov:

Toženi so sicer s tem, da so hodili kljub tožnikovi prepovedi po njegovi njivi, dejansko posegli v posest tožnika. Pa to ne zadošča za pravni pojem motenja posesti. Trebalo je tožencem tudi namena, dobiti ali lastiti si s tem dejanjem kako posest. Tega namena pa po ugotovitvah prvega sodnika niso imeli. Prekoračili so zgolj v namenu, demonstrirati proti tožitelju in njegovim somišljenikom, tuj svet; to demonstrativno postopanje, naperjeno proti osebi političnega nasprotnika ne pa proti tujemu svetu in posestnim pravicam tožnika do predmetne parcele, smatrati je zgolj za nagajivo nadlegovanje osebe tožnika in ni nikako motenje tožnikovih posestnih pravic, katerih toženci niti en trenotek niso zanikali.

C. kr. vrhovno sodišče je s sklepom 3. marca 1909 Rv 81/9, zavrnivši tožnikov revizijski rekurz, končni sklep okrožnega sodišča iz njegovih razlogov potrdilo.

— K. —

Književna poročila.

Poslednja volja, predaval c. kr. sodni svetnik M. Primožič na zasebno-obrtni šoli v Tolminu.

Tako je naslov poljudno pisane knjižice, obsegajoče 30 strani v mali osminki. Delce smo pregledali z veseljem, ker tudi preprostega človeka res lahko pouči o zakonitih določilih v rečenih vprašanjih, katerih neznanje je pogosto povod hudim pravdam. Izpod peresa je ušla poslednja volja na 28. strani, ki jo ima v mislih zapustnica, a jo je podpisal Peter Leban. Nekaj malih slovničnih napak ima menda na rovašu tiskarna. Vobče pa je jezik dober in lahko umljiv ter želimo le, da bi g. svetnik nadaljeval stvarno »o zakonitem nasledstvu«. Knjižica stane le 30 h, s poštnino 35 h.

Dopolnilo k slov. izdaji civilnopravnih zakonov (IV. zvezek »Pravnikove« zbirke) izide prih. mesec in bo v njem tudi že nova odvetniška tarifa.

Dr. Ed. Volčič: Zakon o javnim knjigama. V »Mjesečniku« br. 6 piše njega urednik g. prof. dr. Šilović:

Zaslužni slovenski pravniški pisac, o kojem je već opetovano bilo u »Mjesečniku« govora, odlučio je na hrvatskom jeziku izdati svoje slovensko djelo »Zakon o javnih knjigah,« koje je u prošlogodišnjem »Mjesečniku« (str. 716. sl.) dr. A. Goglia, vrlo povoljno ocienio.

Da sam protiv svoga običaja odlučio o toj knjizi progovoriti prije nego je doštampana, razlogom je, što mi je puno stalo do toga, da već sada upozorim na nju hrvatske pravnike, naročito one iz Dalmacije i Istre, o čijem se pozitivnom pravu radi, jer bi bilo upravo žalostno, kad se ne bi ovaj prvi dio, koji će izaći još tečajem ove godine, a obsezati će kojih 16 štampanih araka, ni u toliko razpačao, da se pokriju troškovi štampe.

Sudeći po prvih jedanaest štampanih araka, što mi ih je g. pisac na ogled poslao, mogu već sada mirne duše knjigu svakome preporučiti.

G. je pisac pridržao uredovni hrvatsko prevod zakona, premda taj prevod ne odgovara posve duhu jezika i njegovom sadanje njem razvoju, kako to dobro ističe u predgovoru. To je sasvim dobro učinio, jer po mom čvrstom uvjerenju teksta zakona ni njegovog uredovnog prevoda nije ovlašten menjati nitko osim zakonodavca odnosno uredovne vlasti, koja je službeno zvana izdajati uredovni prevod. Piscima i privatnim zbirkama to nije dozvoljeno, jer bi urodilo nesigurnošću i zbrkom u uporabi zakona. On doduše time nije nanio usluge geniju blagozvočnoga hrvatskog jezika, kako zgodno spominje, ali je učinio veliku uslugu, koja će im vrlo dobro doći u svakdašnjem praktičnom životu.

Gdje ne bijaše uredovnog prevoda, preveo je odnosno propise gosp. pisac sam prema duhu i današnjem razvoju hrvatskoga jezika pri čem mu pomogloše gg. A. Kajfež u Rudolfovom, O. Matić u Beču i Spiro Peručić u Pulju.

Prvi dio hrvatskog izdanja sasvim je suglasan sa prvim dielom slovenskog izdanja, samo su mu dodani posebni propisi, koji vriede samo za Dalmaciju i Istru.

Kad djelo izadje, progovorit će o njem u »Mjesečniku« koji stručnjak napose.

Dr. J. Žmavc: Die Gesundung des socialen Lebens durch die angewandte Naturwissenschaft. Gemeinverständliche Anregungen zu einer arbeitsrechtlichvolkserziehlichen Lösung der sozialen Frage. Felix Dietrich, Gantzsche b. Leipzig, 1908. Drobna knjižica našega rojaka, čigar ime je v Nemcih pa tudi v Rusih, po većjem delu o »elementih splošne teorije dela« znano, je izšla za 185. in 186. zvezek zbirke »Kultur und Fortschritt« ter je namenjena, kakor pove njen podnaslov, širšim krogom. G. pisatelj kara sedanji socijalni sistem Brez solidne gospodarske podlage ni misliti, da bi se uresničili ideali človekoljubnosti. Dočim je tehnika na podlagi uporabljenih naravoslovnih ved gospodarsko življenje preustrojila, tiči duševno življenje še vedno v sponah rimskega nasilstvenega pravnega sistema. Le-ta je največja ovira prostega socijalnega razvoja.

Pravo o delu mora se preosnovati na podlagi naravoslovnih ved. Delo je jedro prosvete. Zdrava ljudska vzgoja je le tista, ki navaja k delu. Predpogoj vzgoje k delu pa je osvoboditev dela, katero sedanji socialni sistem — velika spekulacija, denarni trinogi — izkorišča v sebične namene. Da se bolni socialni organizem oprosti spon, treba vsestranskih reform. Boj zoper privatno imetje grude, osobito v mestih in okolici, boj privatnemu kapitalu! Reforme se še zahtevajo — od privilegirancev z ozirom na njih osebno korist — zoper npravstveni, duševni in telesni propad človeštva. Pa vse te delne reforme treba osredotočiti, da se oživetvori velika socialna reforma — osvoboditev dela! Potrebe za socialno prihodnost določi naj higijena; da se jim zadosti, to je delo tehnike. Človeško delo, ki ustvarja vsa kulturna in gospodarska dobra, je preračunljivo, to je ena izmed najvažnejših iznajdb nove dobe (R. Meyerja »zakon o delu«), medicina in tehnika izračunajo socialne temeljne zakone ter rešujejo socialno vprašanje. Na tej podstavi dojde pravično pravo dela, preosnova produkcije, ki ji ne bodo več gospodovali izkoriščevalci.

V predgovoru priznava pisatelj sam, da je morebiti marsikatera njegovih trditev smela, in vendar prosi, da naj jih bralec potrpežljivo premotri. Pisateljevi želji se z vnemo pridružujem: zakaj o socialnem vprašanju se nikdar dovolj ne razmišlja.

Dr. M. D.

M. Erzberger: Der Kampf gegen den Katholizismus in der Ostmark. Material zur Beurteilung der Polenfrage durch die deutschen Katholiken. Germania-Verlag, Berlin 1908.

Pisatelj, znani nemški konservativni politik, se je prepričal po osebnih stikih z nemškimi in poljskimi katoliki docela, da so postale razmere v vzhodni marki enostavno nevzdržljive. Vzdriniti hoče ves katoliški svet na obrano zoper oficijalno politiko v vzhodni marki, in zato podaje v naznanjenem delu material — v objektivno presojo. Iz parlamentarnih razprav deželnega pruskega in nemškega državnega zbora, iz raznih spomenic naselbinske komisije, pa tudi iz časopisja je nabral snovi. Opisuje politiko Friderika II.; cesarja Napoleona, ki je l. 1807 ustanovil vojvodino varšavsko; dunajski kongres; Poljakom dokaj prijazni patent Friderika Viljema III. iz l. 1815; Flotwellov nastop zoper Poljake, pa spravljalnost Friderika Viljema IV.; začetek in konec kulturnega boja pod Bismarkom in njega nesrečni vpliv na ustanovitev društva »hakatistov« (ime je vzeto od začetnic ustanoviteljev, treh viteзов vzhodne marke: v. Hannemann, Kennemann in Tiedemann).

Po tem, bolj splošno očrtanem zgodovinskem uvodu peča se pisatelj zelo natanko s postankom, pomenom in posledicami naselbinskega zakona od l. 1886, ki je dal vladi fond 100 milijonov mark na razpolago za naseljevanje nemških (obenem protestantskih) kmetov in delavcev na poljskem ozemlju. Leta 1898 se je fond dopolnil še z drugimi 100 milijoni mark. Za vsako leto navaja, koliko je protestanski živelj narastel in — koliko je stvar stala. Leta 1886 je veljal en hektar za naselitev nakupljene zemlje povprečno 568 mark, leta 1906 pa že 1383 mark. Pisatelj preiskuje natančneje Bülowovo politiko in njega naselbinski zakon od l. 1904: nove

naselitve se pripuščajo sploh le tedaj, ako predsednik naselbinske komisije izda potrdilo, da naselitev ni v nasprotju s smotrom naselbinskega zakona od l. 1886.

Končno razpravlja knjiga o razlastitvenem zakonu iz l. 1908, ki daje vladi v naselitvene namene poleg že prej danih skupaj 350 milijonov še nadaljnjih 400 milijonov mark na razpolago in pri tem v isto svrho ustanavlja pravico razlastitve zasebne posesti za državo potom kraljevske naredbe, češ, da se zajezi poljsko gibanje, treba spričo dosedanjih neugodnih skušenj — izvanrednih sredstev, pa naj se tudi v tem seže — v privatno pravo. Pisatelj kritikuje uspehe oficijalne poljske politike vprav uničevalno: Poljska posest se je sicer zmanjšala, ali Poljaki so dobili za to mnogo denarja; narodna zavest se je baš vsled tega ojačila, vsled tega je zavladal poleg narodnega še grozen gospodarski boj, javna morala pa se je otrovala s špijonstvom in denuncijanstvom. Spričo te bilance polske politike kar zgine malenkostni prirastek 100.000 Nemcev na poljskem ozemlju. Haktismus je zanesel boj zoper katoliški in poljski živelj na celi črti, toda svoj lok je prenapel: oficijalna poljska politika stoji pred razsulom! Niso se doslej upali izvesti drakonskega razlastitvenega zakona! Ura preokreta se torej skoraj že bliže. Nemški katoliki morajo roko v roki iti s poljskimi, pa bode konec današnje poljske politike, če tudi proti volji današnjih državnih vodnikov. »An dem Zentrumsgedanken muss die Ostmark genesen!«

Prvi namen Erzbergerjev je torej delati propagando za ideje centra, pa od njega nagromadeni material nam pri vsem tem podaje objektivno sliko pač najhujšega boja, ki se bije dandanašnjih dni. Delo je za pravilno umevanje tega boja brez dvoma velike vrednosti.

Dr. M. D.

Razne vesti.

V Ljubljani, dne 15. junija 1909.

— (Odvetniška zbornica kranjska) je imela dne 12. t. m. popoldne svoj redni občni zbor za leto 1908/9. Zbornični predsednik gospod dr. Majaron je otvoril zborovanje in se s toplimi besedami spominjal v pretekli upravni dobi umrlega zborničnega člana drja. Kapusa, čigar spomin so zborovalci počastili, dvignivši se s sedežev. Za zapisnikarja zborovanja je bil nato soglasno izvoljen g. dr. Kokalj, za overovatelja pa gospoda drja. Novak in Pegan. — Iz poročila odboročnega o poslovanju zbornice v dobi od 1. junija 1908 do 31. maja 1909 je bilo posneti med drugim naslednje: Predsedstvu, odnosno odboru, ki je imel deset sej, je bilo rešiti 416 števil. Odvetnikov je bilo nanovo vpisanih troje, odpadla pa sta dva; tako je bilo koncem majnika 1909 vpisanih 38 odvetnikov in sicer 27 s sedežem v Ljubljani, 11 pa izven Ljubljane. Odvetniških kandidatov je med letom priraslo 12, odpadlo pa 7, torej je sedaj vpisanih 28 in sicer jih je v